

MILLIY XARAKTER HÁM ETNIK IDENTIKLIK

Sh. Madaminova – Berdaq atındağı QMU “Ámeliy psixologiya” tálim baǵdarınıń
2-kurs talabası

V.Mámбетyárova – Berdaq atındağı QMU assistent oqıtıwshı

Annotaciya: Bul maqalada milliy xarakter hám etnik identiklik haqqında maǵlıwmatlar berilgen. Maqalada milliy xarakterdiń shaxs qáiplesiwine tásiri, shaxstıń óz etnik toparına bolǵan baylanısı, milliy xarakter hám etnik identikliktiń parqı hám olardıń zamanagóy jámiyettegi áhmiyeti boyınsha pikirler bayan etilgen.

Gilt sózler: milliy xarakter, etnik identiklik, etnik topar, shaxs, migraciya, globalizaciya, social ózgeshelik,

Kirisiw. Milliy xarakter hám etnik identiklik - bul insanlar, jámiyetler hám mádeniyatlar arasındaǵı baylanıslardı belgileytuǵın zárúrli túsinipler bolıp tabıladı. Olar qandayda bir millettiń ózine tán ózgesheliklerin, qádiriyatların hám basqalardan parıqlanıwın ańlatadı. Bul túsinipler mádeniyat hám social turmıstıń rawajlanıwına úlken tásir kórsetedi hám shaxslar ózligini ańlaw hám jámiyette óz ornın tabıwında zárúr áhmiyetke iye.

Tıykarǵı bólim. Milliy xarakter - bul qandayda bir milletke tán bolǵan ruwxıy, mánawiy hám etikalıq ózgeshelikler kompleksi bolıp tabıladı. Hár bir millet óziniń ayrıqsha tariyxıy, mádeniy hám social ózgesheliklerine iye. Milliy xarakter, ádetde, dástúrler, qádiriyatlar hám úrp-ádetlerge tiykarlanadı hám bul ózgeshelikler waqıt ótiwi menen qáiplesip baradı.

Mısalı, qaraqalpaq milliy xakteri kóbinese mıymandoslıq, shańaraqqa tiyisli qádiriyatlar, sabr-qanaat hám doslıq penen baylanıladı. Qaraqalpaqlar shańaraqtı, ata-babaların húrmet qılıw, qızların qonaq bilip asırıp-abaylaw, mıymandı qattı sıylaw sıyaqlı qádiriyatlardı júdá qádirleyedi. Basqa milletler menen salıstırǵanda, olardıń social qatnasları kóbirek qatań hám tártipli bolıwı múmkin.

Milliy xarakter individual shaxslardıń minez-qulqına, sezimlerine hám is-háreketlerine de tásir etedi. Shaxslar óz milletiniń mádeniyatına hám social qaǵıydalarına sáykes keletuǵın tárizde ózlerin alıp baradı.

Etnik identiklik - bul insanıń óziniń etnik toparına salıstırǵanda sezim-tuyǵıları, túsinipleri hám qıyalları kompleksi bolıp tabıladı. Etnik identiklik adamdıń ózin qandayda bir etnik topardıń aǵzası retinde ańlawın ańlatadı. Buǵan, ádetde, ulıwma tariyx, mádeniyat, til, diniy isenim hám úrp-ádetler kiredi.

Etnik identiklik shaxstıń óz etnik toparına bolǵan baylanısı hám basqa etnik toparlarǵa salıstırǵanda qatnasların belgileydi. Ol social topardıń bir bólegi retinde

shaxstnıń ózligini anıqlawǵa járdem beredi. Basqasha aytqanda, etnik identiklik shaxstnıń kimligin anıqlawda, ásirese kóp milletli jámiyetlerde, júdá zárúrli faktor bolıp xızmet etedi.

Mısal ushın, qaraqalpaq etnik identikligi tek qaraqalpaq tiline, tariyxına hám mádeniyatına salıstırǵanda bir qatar qádir-qımbatların óz ishine aladı. Etnik topardıń qádiriyatları hám dástúrleri onıń aǵzalarınıń ózine tán dúnyaǵa kóz qarasin qalıplestiredi.

Milliy xarakter hám etnik identiklik arasındadı parq. Milliy xarakter hám etnik identiklik arasındadı tiykarǵı parq sonda, milliy xarakter kóbirek jámiyettiń ulıwma qásiyetlerin anlatadı, etnik identiklik bolsa shaxstnıń óz etnik toparına salıstırǵanda sezim-tuyǵılarnıń sáwlelendiredi. Milliy xarakter - bul qandayda bir millettiń kollektiv ózgeshelikleri bolsa, etnik identiklik shaxstnıń óz etnik toparına qarata qatnasın anlatadı.

Biraq, bul túsinikler arasında úlken óz-ara baylanıslılıq bar. Milliy xarakter hám etnik identiklik kóbinese bir-birin toldıradı. Qandayda bir shaxstnıń milliy xarakterin qalıplestiriwde onıń etnik identikligi hám mádeniyatı zárúr rol oynaydı. Usınıń menen birge, milliy xarakterdiń ózgeriwi, kóbinese etnik toparlardıń ózine tán ózgeshelikleri hám mádeniyatı menen baylanıslı boladı.

Milliy xarakter hám etnik identiklikning zamanagóy jámiyettegi áhmiyeti. Búgingi kúnde milliy xarakter hám etnik identiklik global kólemde úlken áhmiyetke iye. Jáhannıń túrli múyeshlerinde milletler hám etnik toparlar arasındadı baylanıslar ózgerip atır, sonıń menen birge, migraciya, globalizaciya hám mádeniy almaslaw processleri milliy hám etnik identiklikni jańa kontekste qalıplestirip atır.

Globalizaciya sharayatında kóplegen milletler óz identitiyaların saqlap qalıwǵa háreket qılıp atır, usınıń menen birge, dúnya kóleminde bir-birin túsiniw hám sheriklikke umtılw kúsheymekte. Milliy xarakter hám etnik identiklikti anlaw hám húrmet qılıw, jámiyetler arasındadı tınıshlıq hám turaqlılıqtı támiyinlew ushın zárúr bolıp tabıladı.

Juwmaq. Milliy xarakter hám etnik identiklik insanlardıń ózligini anlawda, jámiyette óz ornın tabıwda hám basqa mádeniyatlar menen baylanıslı bolıwda zárúr rol oynaydı. Bul túsinikler bir-biri menen bekkem baylanıslı bolıp, milliy hám etnik ózgesheliklerdiń óz-ara baylanısı hár bir jámiyettiń mádeniyatı hám tariyxın qalıplestiredi. Shaxslar hám jámiyetler óz etnik hám milliy identiklerine húrmet penen jantasıwları, dúnya kólemindegi kóp mádeniyatlı hám turaqlı jámiyetlerdi qurıwǵa járdem beredi.

Paydalanilgan ádebiyatlar dizimi:

1. G‘oziyev E.G‘. Sotsial psixologiya. – Toshkent: Noshir, 2012. – 316 b. 4. b.
2. Madaeva Sh.O. Identiklik antropologiyasi. – Toshkent., 2015. - B.41.
3. Karimova V. Ijtimoiy psixologiya. – Toshkent: Fan va texnologiya. – 2012. – 172 b.